

Informacje Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej

Nr 2

maj 1999

Międzynarodowe Targi Książki

44. Międzynarodowe Targi Książki w Warszawie odbędą się w dniach 13-17 maja 1999 r. w Pałacu Kultury i Nauki.

Targi odwiedzać można w dniu 13 maja w godz. 10⁰⁰ - 18⁰⁰, w dniach 14 - 16 maja w godz. 9⁰⁰ - 18⁰⁰, a dniu 17 maja w godz. 9⁰⁰ - 14⁰⁰.

Bibliotekarze mogą odwiedzać Targi bezpłatnie po uprzednim uzyskaniu akredytacji w Biurze Prasowym Targów.

Dla osób odwiedzających Targi prywatnie ceny biletów jednorazowych kształtują się następująco:

- bilety normalne 5,00 zł,
- bilety ulgowe 3,00 zł.

(A.C.)

Zaproszenia na Targi

Do odwiedzenia swoich stoisk na Targach Książki zaprosili nas:

- **Lange & Springer:** stoisko 249 sektor B. W dn. 14.05. o godz. 10⁰⁰ - 11⁰⁰ w sali Mickiewicza (PKiN) odbędzie się prezentacja poświęcona sposobom organizacji dostępu do czasopism elektronicznych oraz możliwościom organizacji konsorcjów bibliotecznych w tym zakresie.
- **Swets & Zeitlinger:** stoisko 270 w sektorze B. Również i ta firma proponuje jako jeden z tematów rozmów i dyskusji konsorcja dostępu do czasopism elektronicznych.
- **EBSCO Information Services:** stoisko 217 w sektorze B.
- **IPS:** stoisko 274 w sektorze B.

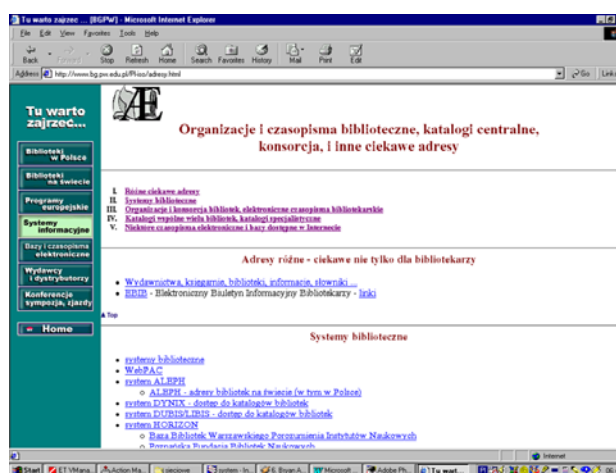
HomePage naszej biblioteki

Zapraszamy do odwiedzin na naszej stronie domowej (<http://www.bg.pw.edu.pl>), gdzie staramy się zamieszczać wszelkie informacje dotyczące działalności biblioteki, zmian u nas zachodzących, jak i

wszelkich nowych form pracy oraz oferowane czytelnikom usługi.

Zainteresowani znajdą tutaj również wiele linków do ciekawych stron („tu warto zajrzeć”): bibliotek polskich i na świecie, wydawnictw, czasopism elektronicznych i baz.

Wśród wielu interesujących adresów znajdują się

i takie, które z pewnością zainteresują nie tylko bibliotekarzy, choć ich pracy dotyczą, jak choćby Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy („tu warto zajrzeć / systemy informacyjne”). W tej grupie można również znaleźć odesłania do stron informujących o bardziej lub mniej znanych systemach informacyjnych - w tym o systemie, który wkrótce poznamy bliżej, czyli o ALEPHie.

Zapraszamy.

(grkiw)

Wolny dostęp do zbiorów

Od pewnego czasu działa **Wypożyczalnia Studencka** z **wolnym dostępem do zbiorów** (parter - wejście z Wypożyczalni Studenckiej, pok.71). Można tam wypożyczyć do 2 książek na okres do 1 tygodnia. Z naszych obserwacji wynika, że czytelnicy coraz chętniej korzystają z tej nowej formy wypożyczeń.

Książki na półkach ułożone są w układzie działowym, którego odpowiednikiem jest indeks działowy w APISie.

Staramy się szeroko informować i zaznajamiać czytelników z tym przyjętym u nas układem (tablice informacyjne, np. przy Wypożyczalni, informator, Internet), ponieważ znajdzie on dalsze zastosowania. W układzie działowym umieszczone będą książki na Antresoli oraz czasopisma w wolnym dostępie w Czytelni Czasopism. W tym też układzie opracowywany jest Wykaz Nabytków, zamieszczony również w Internecie (<http://www.bg.pw.edu.pl/nabytki.html>).

(grkiw)

Nowe usługi

Informujemy, że biblioteka udostępniła czytelnikom nową usługę: **kserograf na karty magnetyczne**.

Karty można nabyć w automacie umieszczonym w Wypożyczalni Studenckiej (w przyszłości również i w Czytelni Czasopism). Mając kartę można - po wyczerpaniu limitu zawartych na niej odbitek - w tym samym automacie uzupełnić sobie pulę.

Kserograf umieszczony jest w Czytelni Ogólnej. Kolejny zaplanowany jest w nowym pomieszczeniu Czytelni Czasopism.

(grkiw)

Udostępnianie norm i informacja normalizacyjna

Środek Informacji Naukowej Biblioteki Głównej PW posiada:

- prawie kompletny zbiór polskich norm PN (ok. 17 tys.)
- normy ISO, EN, IEC - wdrożone do norm polskich (m.in. poszukiwane normy serii ISO 9000, dotyczące zarządzania i zapewniania jakości oraz normy serii EN 45000, dotyczące certyfikacji badań i akredytacji)
- normy branżowe BN
- bazę PERINORM EUROPE
- wydawnictwa normalizacyjne (m.in. „Normalizacja”)
- katalogi, informatory, publikacje dotyczące normalizacji

Zgodnie z Ustawą o Normalizacji z 1993 r. polskie normy (PN) nie mogą być kopiowane i jako zbiór specjalny są udostępniane na miejscu. Wyjątek stanowią tzw. normy obligatoryjne (ok. 2600 tytułów), które można kopiować.

Na podstawie bazy PERINORM EUROPE, katalogów norm (PN, BN) oraz wydawnictw normalizacyjnych, a także światowych baz danych -

udzielamy wszechstronnej informacji normalizacyjnej, przygotowujemy także zestawienia tematyczne.

(A.T.)

Perinorm

Baza PERINORM EUROPE : zawiera opisy norm austriackich, belgijskich, brytyjskich, czeskich, francuskich, holenderskich, niemieckich, **polskich**, szwajcarskich, tureckich, norm europejskich i międzynarodowych, włączając w to: ISO, IEC, ITU, ETSI, CEN, i CENELEC.

- Zakres tematyczny: wszystkie dziedziny nauki, techniki i gospodarki.
- Dokumenty źródłowe: normy, przepisy prawne i techniczne.
- Forma opisu dokumentu: opis bibliograficzny poszerzony o abstrakt, słowa kluczowe oraz informacje nt. powiązań określonej normy z innymi normami.

(A.T.)

Spotkanie w Instytucie Matematyki

W dniu 26.04.1999r. na zaproszenie Dyrektora Instytutu Matematyki Dyrekcja Biblioteki Głównej wzięła udział w spotkaniu z pracownikami naukowymi instytutu. Tematem spotkania była prezentacja Biblioteki Głównej i omówienie nowych form i metod udostępniania zbiorów w nowych pomieszczeniach Biblioteki.

Dyrektor Elżbieta Dudzińska przedstawiła działalność Biblioteki w warunkach tymczasowych, w których znajduje się ona obecnie oraz plany funkcjonowania Biblioteki Głównej w najbliższej przyszłości. Szczególną uwagę Pani Dyrektor położyła na omówieniu nowych, wygodnych i w miarę komfortowych warunków do pracy naukowej. Poinformowała też zebranych o takich formach udostępniania jak: wolny dostęp do zbiorów, dostęp do czasopism elektronicznych, usprawnienie obsługi poprzez wprowadzenie kserografów samoobsługowych i udostępnianie studentom księgozbioru naukowego nie tylko prezencyjnie w czytelniach.

(A.W)

Prace Zespołu ds. Systemów Bibliotecznych

Dnia 6 maja 199 r. odbyło się **zebranie Zespołu ds. Systemów Bibliotecznych**. Omówiono następujące problemy:

1. Stan prac nad przygotowaniem księgozbioru i informacji o egzemplarzach w systemie APIS do udostępnienia w nowych pomieszczeniach biblioteki (lokalizacja, kody rzeczowe i ustawienie zastrzeżeń dla Antresoli i Czytelni Ogólnej). Ustalono, że kontrola księgozbioru Czytelni Ogólnej musi zostać powtórzona.
2. Sprawdzanie i korekta opisów bibliograficznych w bazie KANAB przed przeniesieniem bazy katalogowej do ALEPHa.
3. Utrudnione warunki korzystania z sieci komputerowej w Oddziale Opracowania, Gromadzenia i Czasopism.
4. Stan prac nad przygotowaniem czasopism do udostępnienia w nowych pomieszczeniach oraz stopień zaawansowania prac nad tworzeniem katalogu czasopism CZASO1. Ustalono, że baza CZASO1 możliwie szybko powinna zawierać kompletną informację o zbiorach czasopism.
5. Prace nad kontrolą braków magazynowych.
6. Informacja o regulaminie wypożyczeń krótkoterminowych (m.in. na Antresoli) - projekt zostanie przedstawiony na najbliższej Radzie Bibliotecznej.

Obecni byli wszyscy członkowie zespołu, oraz kierownicy i pracownicy zainteresowanych oddziałów.

(agaw)

ALEPH w BG

U dniu 27.04.1999 r. została **podpisana umowa na zakup dla Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH 500**.

Zaczynamy przygotowania do wdrożenia systemu, a przede wszystkim do przeniesienia danych z dotychczas pracującego systemu APIS-ZB (katalog i moduł wypożyczeń), KANABa - modułu katalogowania, oraz z baz ISISowych. Jest to ogrom prac, a przygotowania do nich trwają już od pewnego czasu.

Robimy wszystko, aby już w przyszłym roku, by przejrzeć katalog i zamówić książkę, wystarczyło z każdego komputera na świecie, korzystając z przeglądarki internetowej, odszukać Bibliotekę Główną Politechniki Warszawskiej - ALEPH, znaleźć to, co nas interesuje i zamówić (przyjmując, że konto mamy już założone).

Liczymy na pomoc, a także na cierpliwość i wytrwałość naszych koleżanek i kolegów, a także użytkowników naszej biblioteki. Postaramy się na bieżąco informować o postępie prac.

(grkiw)

Konsorcjum PolALEPH

U dniu 29.04.1999 r. odbyło się kolejne spotkanie członków założycieli Konsorcjum PolALEPH. Spotkanie rozpoczęło się od wystąpienia przedstawiciela firmy Lange & Springer, który przedstawił referat „Modele dostępu do czasopism elektronicznych” oraz omówił problemy związane z powstawaniem konsorcjów związanych z dostępem do czasopism elektronicznych.

Podjęta została decyzja o wspólnym wystąpieniu o grant na temat: „Integracja bibliotek Grupy PolALEPH w zakresie tworzenia i wymiany danych”.

Na spotkaniu wybrano władze Konsorcjum w składzie: Anna Pepol (ART. Olsztyn), Grażyna Bożek (Politechnika Białostocka) oraz Grażyna Kiwała (PW).

(grkiw)

Ochrona praw autorskich

U dn. 29 kwietnia 1999 r. w gmachu Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego odbyło się seminarium nt.

Ochrona praw autorskich i praw pokrewnych w świetle przepisów obowiązujących w Polsce. W seminarium udział wzięli Anna Wojciechowska i Sławomir Połotnicki.

W trakcie spotkania omówione zostały następujące zagadnienia:

- I. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH. Zajęcia prowadził Arwid Mednis - Przewodniczący Komitetu ds. Ochrony Danych Osobowych Rady Europy
- II. OCHRONA PRAW AUTORSKICH I PRAW POKREWNYCH. Zajęcia prowadziła Barbara Borkowska - Radca Prawny w Stowarzyszeniu Autorów ZAIKS i Wydawnictwach Szkolnych i Pedagogicznych

Druga część seminarium poświęcona była przede wszystkim prawom autorskim do szczególnych rodzajów utworów: zbiorowych, audiowizualnych i programów komputerowych. Omówienie treści prawa autorskiego dotyczyło praw osobistych, majątkowych i dozwolonego użytku.

W ciągu pięciu lat obowiązywania ustawy rozwinęły się nowe technologie, zmienił się zakres ochrony praw autorskich. Z tych powodów, jak też z ze względu na konieczność przystosowania polskiego

ustawodawstwa do zasad obowiązujących w Unii Europejskiej w ostatnich miesiącach została przygotowana nowelizacja ustawy.

Poniżej cytujemy fragment materiałów seminaryjnych

Dozwolony użytek

Art. 23-35 ustawy regulują dozwolony użytek utworów. Ograniczenia autorskich praw majątkowych mogą wynikać z dozwolonego użytku osobistego (art.23), który nie wymaga zgody uprawnionego ani zapłaty wynagrodzenia, bądź z dozwolonego użytku publicznego, mogącego mieć charakter odpłatny (np. art.21 ust.1, art.24 ust.3, art.29 ust.3) lub nieodpłatny (np. art.24 ust.1 i 2, art.26-28).

Wśród przepisów regulujących dozwolony użytek ustawa zawiera szereg postanowień, które nie mają swych odpowiedników w ustawie z 1952 r. Dotyczy to m.in. zasad korzystania z utworów za pomocą anteny zbiorowej oraz sieci kablowej (art.24). Ponadto szeroko zostało ujęte prawo przedruku. Obejmuje ono przedruk nie tylko w prasie drukowanej, lecz również w radiu i telewizji. Ponadto wprowadzono prawo do wynagrodzenia za przedruk zdjęć reporterskich (art.25).

Inaczej niż w ustawie z 1952 r. zostało uregulowane prawo nadawców do wykorzystywania utworów. Poprzednia ustawa zezwalała wszystkim nadawcom na taką eksploatację utworów za wypłatą stosownego wynagrodzenia. Obecna ustawa ograniczyła licencję ustawową jedynie do publicznych organizacji radiowych i telewizyjnych, natomiast wszystkie inne organizacje radiowe i telewizyjne mogą wykorzystywać utwory dopiero po zawarciu stosownej umowy z właściwą organizacją zbiorowo zarządzającą prawami autorskimi bądź pokrewnymi.

W nowelizacji ustawy proponowane jest usunięcie licencji ustawowej dla publicznych organizacji radiowych i telewizyjnych, a więc wszystkie organizacje będą mogły nadawać utwory wyłącznie na podstawie umowy zawartej z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi.

Potrzeby oświatowe, naukowe i szkolne zostały uwzględnione przez wprowadzenie dozwolonego sporządzania fragmentów opublikowanych utworów przez instytucje naukowe i oświatowe. Uregulowany został również dozwolony użytek przez biblioteki. Zgodnie z art.28 pkt 1 ustawy biblioteki, archiwa i szkoły mogą udostępniać nieodpłatnie w zakresie swoich zadań statutowych egzemplarze utworów opublikowanych. Konieczne jest spełnienie następujących warunków:

- a) muszą to być egzemplarze utworów wcześniej opublikowanych, tj. utworów, które za zezwoleniem twórcy zostały zwielokrotnione i których egzemplarze publicznie udostępniono,
- b) udostępnianie musi być nieodpłatne,
- c) udostępnianie egzemplarzy musi się mieścić

w granicach zadań statutowych instytucji.

Udostępnianie w powyższym zakresie dotyczy nie tylko utworów wydanych drukiem, ale również utrwalonych na różnych nośnikach, np. taśmach filmowych, wideokasetach. Należy jednakże pamiętać o tym, że w ramach art.28 ustawy dozwolone jest jedynie udostępnianie nieodpłatne, a odpłatność nawet nie przynosząca wypożyczającemu zysku, lecz jedynie pokrywająca koszty jego działalności nie upoważnia do korzystania z licencji ustawowej.

Niezależnie od bezpłatnego udostępniania egzemplarzy utworów biblioteki, archiwa i szkoły mogą sporządzać lub zlecać sporządzanie pojedynczych egzemplarzy utworów opublikowanych, niedostępnych w handlu - w celu uzupełnienia ochrony własnych zbiorów i nieodpłatnego ich udostępniania (art.28 ust.2). Należy mieć na uwadze, że przepis ten zezwala na reprodukcję utworów opublikowanych, czyli zwielokrotnionych i udostępnionych publicznie za zgodą twórcy. Przepis ten nie dotyczy utworów jedynie rozpowszechnionych, np. nadanych w radiu lub telewizji.

Uzupełnianie zbiorów przez biblioteki, archiwa i szkoły nie może być traktowane jako ich powiększenie. Nie można też uznać za dozwolone zwielokrotnianie przez biblioteki na podstawie art.28 ust.2 egzemplarzy utworów w celu przesyłania ich czytelnikom. Można natomiast dopuszczać korzystanie przez biblioteki naukowe, fachowe z utworów na podstawie art.30 ustawy, zezwalającego na kopiowanie fragmentów opublikowanych utworów do jednego arkusza wydawniczego, za odpowiednią odpłatnością na rzecz autorów, jeśli fragmenty utworów są udostępniane odpłatnie.

Szczególną licencję wprowadzono w art.27 dla instytucji naukowych i oświatowych. Mogą one w celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań korzystać z opublikowanych utworów w oryginale i tłumaczeniu oraz sporządzać w tym celu egzemplarze fragmentów opublikowanego utworu.

W art.29 ustawa wprowadziła dopuszczalność stosowania tzw. krótkich cytatów, obejmującą wszystkie kategorie utworów. Natomiast w szerszym zakresie, ale za wypłatą wynagrodzenia dla autorów, można wykorzystywać drobne utwory lub fragmenty większych utworów w celach dydaktycznych i naukowych w podręcznikach i wypisach. Przepis ten nie obejmuje antologii.

Odrębnie uregulowana została kwestia rozpowszechniania w encyklopediach i atlasach opublikowanych utworów plastycznych i fotograficznych (art.33 pkt 3). Jest ono dozwolone, jeżeli nawiązanie porozumienia z twórcą celem uzyskania jego zezwolenia napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody. Twórcy z tytułu takiego wykorzystania przysługuje wynagrodzenie.

Art.31 ustawy reguluje wykonywanie utworów „na żywo”, a więc nie odtwarzanie z urządzeń mechanicznych. Wykorzystanie to nie może łączyć się z osiąganiem korzyści majątkowych. Przepis ten ma zastosowanie do działalności ruchu amatorskiego, różnych imprez szkolnych czy związanych ze sprawowaniem kultu religijnego. Autorowi za takie wykorzystanie nie przysługuje wynagrodzenie. Należy pamiętać, że korzystanie z utworów w ramach dozwolonego użytku nie zwalnia z obowiązku respektowania praw osobistych twórcy (art.36), a ponadto nie może naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słuszne interesy twórcy (art.35).

(A.W.)

Sekcja Bibliotek Naukowych

W dniu 7.05.1999 r. w Centralnej Bibliotece Wojskowej odbyło się posiedzenie Sekcji Bibliotek Naukowych. Program obejmował:

1. Informacje o sytuacji prawnej bibliotekarstwa naukowego po uchwaleniu ustawy o bibliotekach w roku 1997
2. Prezentację Centralnej Biblioteki Wojskowej, połączonej ze zwiedzaniem placówki

Ad.1 Przedstawiciel Ministerstwa Kultury i Sztuki Pan Lucjan Biliński omówił stan prac nad mającymi niedługo ukazać się rozporządzeniami (te sprzed wejścia w życie ustawy o bibliotekach są nieważne). Najważniejsze i długo oczekiwane to rozporządzenia w sprawie: bibliotek naukowych, kwalifikacji do zajmowania stanowisk w bibliotekach (zmiana), specjalizacji zbiorów, ewidencji zbiorów i materiałów bibliotecznych, wymiany materiałów bibliotecznych, wypożyczeń międzybibliotecznych oraz przygotowywania opisów książek na poziomie wydawców. Pan Biliński odpowiedział na wątpliwości wielu bibliotekarzy co do zaliczenia usług reprograficznych świadczonych przez biblioteki do działalności komercyjnej, i działania organizacji, które usiłują z bibliotek ściągać „haracz” powołując się na ustawę o prawie autorskim. Powołując się na ustawę o bibliotekach Pan Biliński stwierdził, że wykonywanie odbitek kserograficznych po kosztach własnych nie jest komercją, a kserografowanie jest nie usługą a obsługą użytkownika. Nadmienił też o planowanej ustawie o zmianie ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych.

Ad.2 Prezentację działalności Centralnej Biblioteki Wojskowej dokonała Dyrekcja Biblioteki. Następnie zwiedzono poszczególne oddziały, gdzie kierownicy zapoznawali przybyłych z bieżącą pracą. Na uwagę zasługuje fakt posiadania przez Bibliotekę bogatych zbiorów specjalnych, doskonale działającą komórkę konserwatorską. Tak jak i inne biblioteki w kraju w dobie

obecnej, Dyrekcja stara się o poszerzanie zasięgu informatyzowanych procesów bibliotecznych.

(A.W.)

Literatura

Bibliotekarz nr 2/1999

- *Śliwińska Maria*: Współpraca i rywalizacja bibliotek: esej okolicznościowy
- *Grygrowski Dariusz*: Możliwości wykorzystania UKD w bibliotecznych systemach zautomatyzowanych w sytuacji głębokich zmian w metodyce klasyfikowania

Bibliotekarz nr 3/1999

- *Drzewiecki Marcin*: Problemy przygotowania młodzieży do korzystania z informacji w dobie multimediów

Bibliotekarz nr 4/1999

- *Firlej-Buzon Aneta*: Przyszłość bibliotek europejskich w świetle projektów Komisji Europejskiej
- *Biliński Lucjan*: Narodowy Zasób Biblioteczny - od koncepcji do realizacji

